

AKCINĖS BENDROVĖS „ORO NAVIGACIJA“ KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO IŠVADA

2026-09-29 Nr. 10-2902

Vilnius

1. BENDRA INFORMACIJA

Akcinė bendrovė „Oro navigacija“ (toliau – Bendrovė), siekdama valdyti korupcijos pasireiškimo riziką ir įgyvendindama Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro valdymo sričių atsparumo korupcijai politikos priemonių įgyvendinimo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2022 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. 3-441, nuostatas, peržiūrėjo veiklos sritis, kuriose gali egzistuoti didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Atsižvelgiant į Bendrovės korupcijos rizikų vertinimo rezultatus ir 2026 m. atlikto Pirkimų valdymo vidaus audito rezultatus, 2026 metais vertinama viešųjų pirkimų sritis. Ši sritis apima pirkimų planavimą ir inicijavimą, rinkos konsultacijas, pirkimo dokumentų rengimą, tiekėjų pasiūlymų ir kvalifikacijos vertinimą, pirkimų komisijų veiklą, su pirkimais susijusios informacijos valdymą, mažos vertės pirkimų pagrindimą ir vidaus kontrolės priemones.

Bendrovės Vidaus audito tarnyba 2026 m. atliko Pirkimų valdymo vidaus auditą, kurio rezultatai pateikti 2026 m. gegužės 22 d. vidaus audito ataskaitoje Nr. VA-2. Vadovaujantis Tvarkos aprašo 18 punktu, kai pasirinktoje srityje yra atliktas vidaus auditas, atskiras korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas neatliekamas, o išvada rengiama remiantis vidaus audito metu nustatytais faktais, išvadomis ir rekomendacijomis.

2. VIDAUS AUDITO REZULTATAI IR KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Pirkimų valdymo vidaus audito metu įvertinti Bendrovėje veikiantys pirkimų planavimo, vykdymo ir kontrolės procesai. Audito rekomendacijų plane pateiktos devynios rekomendacijos: trys mažo, keturios vidutinio ir dvi didelio reikšmingumo. Mažo reikšmingumo rekomendacijos susijusios su pirkimų plano derinimu, poreikių pagrįstumu ir pirkimo užduočių pateikimo savalaikiškumu, vidutinio reikšmingumo – su komisijų darbu, rinkos konsultacijų rezultatų viešinimu, mažos vertės pirkimų dokumentavimu bei nacionalinio saugumo ir tarptautinių sankcijų reikalavimų įgyvendinimu, didelio reikšmingumo – su pirkimų informacijos atskleidimu ir prieigų prie jos valdymu.

Audito rezultatai kartu patvirtina, kad Bendrovėje yra nustatytos pagrindinės pirkimų planavimo, inicijavimo, komisijų veiklos, dokumentavimo ir stebėsenos procedūros, o nustatytiems trūkumams parengtas rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas su atsakingais vykdytojais ir terminais. Auditas identifikavo ne vien rizikas, bet ir konkrečias jau veikiančios sistemos stiprinimo kryptis. Bendra pirkimų valdymo sistema laikytina veikiančia, tačiau jos kontrolės priemonių aiškumas, nuoseklus taikymas ir sprendimų atsekamumas tam tikrose proceso dalyse turi būti sustiprinti.

2.1. Pirkimų planavimas ir savalaikiškumas. Audito rekomendacijų plane nurodytos trys mažo reikšmingumo rekomendacijos:

- įvertinti metinio pirkimų plano ir jo pakeitimų derinimo su Teisės, rizikų ir atitikties valdymo skyriumi būtinumą;
- pirkimų proceso apraše tiksliau įtvirtinti departamentų lygmens atsakomybę už poreikių, prioritetų, terminų ir verčių pagrįstumą bei realistiškumą;
- stebint nesikeičiančią pirkimo užduočių vėlavimo tendenciją, įvertinti su pirkimų planavimu ir savalaikiškumu susijusių rodiklių taikymą.

Šios rekomendacijos rodo procesų tobulinimo poreikį, tačiau pagal audito reikšmingumo kriterijus nustatyti trūkumai neturi esminės įtakos tikslų ar teisės aktų reikalavimų įgyvendinimui ir nėra sisteminiai.

2.2. Tiekėjų pasiūlymų ir kvalifikacijos vertinimas. Audito rekomendacijų plane atkreiptas dėmesys į nepakankamai aiškiai apibrėžtą viešųjų pirkimų komisijos narių dalyvavimą vertinant tiekėjų pasiūlymus, pašalinimo pagrindų nebuvimą, kvalifikaciją ir atitiktį nacionalinio saugumo reikalavimams. Rekomenduota aiškiau paskirstyti komisijos narių vertinimo užduotis ir įtvirtinti kiekvieno komisijos nario atsakomybę už

atliktą vertinimą. Ši vidutinio reikšmingumo rekomendacija skirta sustiprinti kolegialų sprendimų priėmimą ir užtikrinti vertinimo atsekamumą.

2.3. Su pirkimais susijusios informacijos atskleidimas. Audito rekomendacijų plane nurodyta viena didelio reikšmingumo rekomendacija dėl su pirkimais susijusios informacijos atskleidimo ir dalijimosi reglamentavimo. Joje siūloma Bendrovės vidaus teisės aktuose aiškiau nustatyti, kokia su vykdomais pirkimais susijusi informacija, kam, kokiais atvejais ir kokia tvarka gali būti atskleidžiama ar perduodama Bendrovės viduje bei išorėje, taip pat apibrėžti atsakingus asmenis ir taikomas kontrolės priemonės. Šios rekomendacijos įgyvendinimas padėtų užtikrinti vienodą informacijos atskleidimo praktiką, aiškų atsakomybės paskirstymą ir konfidencialios informacijos apsaugą. Nepakankamai išsamus informacijos atskleidimo reglamentavimas gali didinti neteisėto informacijos perdavimo, tiekėjų lygiateisiškumo pažeidimo ar nepagrįsto pranašumo suteikimo riziką.

2.4. Prieigų prie pirkimų informacijos valdymas. Audito rekomendacijų plane nurodyta viena didelio reikšmingumo rekomendacija dėl darbuotojams suteiktų prieigų prie su pirkimais susijusios informacijos valdymo. Joje siūloma peržiūrėti darbuotojų prieigas dokumentų valdymo sistemoje, CVP IS ir kitose sistemose, pašalinti nereikalingas ar nebeaktualias prieigas ir nustatyti periodinę jų aktualumo bei teisėtumo kontrolę. Atliekant šį vertinimą jau buvo peržiūrėtos visos darbuotojams suteiktos prieigos teisės prie viešųjų pirkimų dokumentų, nereikalingos ir nebeaktualios prieigos panaikintos, o prieiga palikta tik tiems darbuotojams, kuriems ji būtina teisėtoms darbo funkcijoms atlikti. Tokia peržiūra mažina neteisėto susipažinimo su pirkimo dokumentais, tiekėjų pasiūlymais ar kita nevieša informacija bei jos perdavimo suinteresuotiems asmenims riziką. Siekiant išlaikyti šios kontrolės veiksmingumą, prieigų aktualumas ir teisėtumas turi būti tikrinami periodiškai ir pasikeitus darbuotojų funkcijoms ar atsakomybei.

2.5. Rinkos konsultacijų rezultatų viešinimas. Audito rekomendacijų plane pateikta vidutinio reikšmingumo rekomendacija užtikrinti rinkos konsultacijų rezultatų viešinimo kontrolę. Rekomendacijai įgyvendinti numatyta papildyti rinkos konsultacijų registrą duomenimis apie rinkos konsultacijos paskelbimo datą, o Pirkimų proceso apraše nustatyti pareigą, derinant pirkimo užduotį, patikrinti, ar paskelbti iki pirkimo inicijavimo vykdytos rinkos konsultacijos rezultatai. Šios priemonės sustiprintų rinkos konsultacijų rezultatų viešinimo kontrolę ir sprendimų atsekamumą.

2.6. Mažos vertės pirkimai, kai sutartis sudaroma žodžiu. Audito rekomendacijų plane pateikta vidutinio reikšmingumo rekomendacija sustiprinti struktūrinių padalinių savarankiškai vykdomų mažos vertės pirkimų dokumentavimą ir kontrolę. Rekomendacijai įgyvendinti numatyta parengti praktines tokių pirkimų vykdymo gaires, mažos vertės pirkimų suvestinėse išsamiai pagrįsti tiekėjo pasirinkimą ir nurodyti konkretų pirkimą vykdžiusį darbuotoją. Šios priemonės ypač reikšmingos tais atvejais, kai pirkimo sutartis sudaroma žodžiu, nes nesant išsamių sutarties dokumentų suvestinėje užfiksuota informacija tampa pagrindiniu pirkimo sprendimo atsekamumo ir kontrolės šaltiniu. Nepakankamas tiekėjo pasirinkimo pagrindimas arba pirkimą vykdžiusio asmens nenurodymas gali apsunkinti interesų konflikto nustatymą ir sudaryti sąlygas neobjektyviam tiekėjo pasirinkimui, nepagrįstam palankumui konkrečiam tiekėjui ar pirkimų skaidymui.

3. KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS VERTINIMAS

Viešųjų pirkimų srityje priimami sprendimai lemia reikšmingų Bendrovės finansinių išteklių panaudojimą, darbuotojai bendrauja su tiekėjais ir disponuoja nevieša informacija, o atskiruose proceso etapuose taikoma profesinė diskrecija. Todėl šiai sričiai būdingi interesų konflikto, neteisėto poveikio, informacijos nutekėjimo, palankesnių sąlygų sudarymo konkrečiam tiekėjui, neobjektyvaus pasiūlymų vertinimo ir sprendimų nepakankamo atsekamumo korupcijos rizikos veiksniai.

Audito rekomendacijų reikšmingumas rodo nevienodą nustatytų trūkumų poveikį. Planavimo srities pastebėjimai įvertinti kaip mažo reikšmingumo ir nėra sisteminiai. Komisijų darbo, rinkos konsultacijų viešinimo, mažos vertės pirkimų dokumentavimo formalizavimo klausimai įvertinti kaip vidutinio reikšmingumo. Informacijos atskleidimo ir prieigų valdymo klausimai įvertinti kaip didelio reikšmingumo, todėl jų sprendimui turi būti teikiamas prioritetas. Pats rekomendacijų reikšmingumas savaime nepatvirtina korupcinės veikos fakto, tačiau parodo kontrolės spragas, galinčias sudaryti sąlygas korupcijos rizikai pasireikšti.

Antikorupciniu požiūriu bendra pirkimų srities būklė vertintina kaip valdoma, tačiau tobulintina. Tokį vertinimą pagrindžia tai, kad Bendrovėje veikia antikorupcinės vadybos sistema, taikomos interesų deklaravimo, nusišalinimo, pranešimų apie pažeidimus ir darbuotojų mokymo priemonės, o pirkimų procesui nustatytos procedūros ir kontrolės veiksmai. 2025 m. darbuotojų tolerancijos korupcijai apklausos rezultatai rodo vyraujančią teigiamą požiūrį: 74 respondentai nurodė, kad pirkimai Bendrovėje organizuojami sąžiningai,

tik 3 su tuo nesutiko, o 30 negalėjo atsakyti, 94 respondentai Bendrovės veiklos procesus vertino kaip skaidrius. Kartu dalis respondentų nepateikė teigiamo vertinimo, todėl apklausos duomenys laikytini papildomu kontrolės aplinkos indikatoriumi, o ne įrodymu, kad rizikos neegzistuoja.

4. IŠVADA

Įvertinus 2026 m. pirkimų valdymo vidaus audito rezultatus ir Bendrovėje taikomas korupcijos prevencijos priemonės, darytina išvada, kad bendra viešųjų pirkimų srities būklė yra valdoma, tačiau tobulintina. Bendrovėje yra nustatyti pagrindiniai pirkimų planavimo, inicijavimo, vykdymo, dokumentavimo ir stebėsenos procesai, taikomos interesų konfliktų valdymo, pranešimų apie pažeidimus, darbuotojų mokymo ir kitos antikorupcinės kontrolės priemonės. Vidaus auditas nenustatė korupcinės veikos atvejų, jo nustatyti trūkumai vertintini kaip kontrolės spragos ir procesų tobulinimo poreikiai, galintys sudaryti sąlygas korupcijos rizikai pasireikšti, jeigu nebūtų tinkamai valdomi.

Didžiausias prioritetas teiktinas didelio reikšmingumo rekomendacijoms dėl su pirkimais susijusios informacijos atskleidimo ir prieigų valdymo. Taip pat svarbu įgyvendinti vidutinio reikšmingumo rekomendacijas dėl komisijų narių įsitraukimo ir atsakomybės, rinkos konsultacijų rezultatų viešinimo, mažos vertės ir žodžiu atliekamų pirkimų dokumentavimo bei nacionalinio saugumo ir tarptautinių sankcijų reikalavimų formalizavimo. Nuoseklus 2026 m. gegužės 22 d. vidaus audito ataskaitoje Nr. VA-2 pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas ir jų veiksmingumo stebėseną sudarys pagrindą mažinti nustatytas rizikas ir iš naujo įvertinti likutinį jų lygį.

5. SIŪLOMOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

1. Nustatytais terminais įgyvendinti visas pirkimų valdymo vidaus audito ataskaitoje Nr. VA-2 pateiktas rekomendacijas, prioritetą teikiant didelio ir vidutinio reikšmingumo rekomendacijoms.

2. Patikslinti pirkimų procesą reglamentuojančius vidaus teisės aktus, aiškiai nustatant su pirkimais susijusios informacijos atskleidimo, dalijimosi, saugojimo ir kontrolės reikalavimus bei atsakomybę už jų nesilaikymą.

3. Peržiūrėti prieigas prie pirkimų informacijos dokumentų valdymo sistemoje, CVP IS ir kitose sistemose, pašalinti nereikalingas prieigas ir nustatyti periodinę jų aktualumo bei teisėtumo kontrolę.

4. Viešųjų pirkimų komisijų darbo reglamente aiškiai apibrėžti kiekvieno komisijos nario dalyvavimą vertinant pasiūlymus, kvalifikaciją, pašalinimo pagrindus ir užtikrinti individualaus vertinimo dokumentavimą.

5. Užtikrinti rinkos konsultacijų rezultatų viešinimo kontrolę, o mažos vertės ir žodžiu atliekamiems pirkimams parengti praktines gaires, išsamiau dokumentuoti tiekėjo pasirinkimo pagrindimą ir pirkimą vykdžiusį darbuotoją.

6. Periodiškai mokyti pirkimų iniciatorius, organizatorius ir komisijų narius interesų konfliktų valdymo, informacijos apsaugos, tiekėjų lygiateisiškumo ir korupcijos rizikų atpažinimo klausimais.

7. Pasibaigus rekomendacijų įgyvendinimo terminams atlikti jų įgyvendinimo ir kontrolės priemonių veiksmingumo stebėseną, o rezultatus pateikti Bendrovės vadovybei.